طاشينك

ارمنيجه يومى سياسى غزته

صاحب امتياز: هراند ماموريان - ازمير

"TACHINK,,
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN
SMYRNE

Directeur - Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN

10 ՓԱՐԱ

ԴԱՇԻՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏՐԿ.	ՎԵՑ.	ԵՌ.
ԻԶՄԻՐ	80	40	20
ՊՈԼԻՍ ԵՒ ԳԱՒԱՌ	80	40	
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ	25	13 Ֆր.	

Չհրատարակուած ձեռագիրք ետ չեն տրուիր։

ՏՆՕՐԷՆ - ԽՄԲԱԳԻՐԱՊԵՏ
Հ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

10 ՓԱՐԱ

Պուրտուրի Աղէտը

Ճեղքուած ճամբաներէ և պատառուած հողերու վրայէն անցնելով, կարծես փայլակի մը յանկարծահասող հետքերուն վրայէն կ'ընթանանք դէպի Պուրտուր, որ Սպարթայի չափ ուժով գործած, հողակոյտի մը տպաւորութիւնը կը թողու այցելուին վրայ։

Վրաններու տակ կը գիշերենք և ինչ վրաններ։ Աստուած իմ. քառակուսի կամ ուղղանկիւնի ձևով կանգնուած ցիցերու ամեն կողմը պատած են ինչ որ փլատակներու տակէն կրցած են ազատել, փսիաթ, քուրձ, կապերտ, խալի, գորգ են։ Եւ թո՛ղ որ այդ պատառատուն և գոյնզգոյն գորգերը աւելի կոտտացնող տեսարան մը կը պարզեն, քան չարժերէն կործանուած աւերակները՝ որոնք դամբանային նիրհով մը անշարժացեր են, մինչդեռ այդ վրաններու տակ արկածեալներու կիսակենդան կեանքը կը խլրտի՝ թշուառութիւնը ընդհանուր է։ Հարուստ և աղքատ նոյն նաւաստակ ապաստարաններու ներքև են պատսպարուած։ Երանի՜ անոնց որ ուտելու պատառ մը հաց ունին։ Երբ այս խորհրդածութիւններով թշուառ արկածեալներու վրաններուն շրջանը կ'ընեմ, եօթնամեայ ձմեռներու բեռին տակ կորաքամակ պառաւ մը, կառավարութեան ալիւրի օրական տայինը ձեռքին կուգայ վերարկուիս թևերուն փաթթուելու և արտասուաթոր աչքերով իր զաւկին մասին խօսքեր կը խնդրէ։ Ամերիկա մեկնող քահանայի մը մայրն է և շուրջս գտնուողներուն հետ ակնարկներու փոխանակութիւնով մը կը խորհինք թէ ազգին խեղճ չունեցող հոգևորական մը իր մենաւոր մօրկանն ալ հոգ չէ տարած ու թողած է որ այդ դժբաղդ կինը միայնակ անօգնական։ Բայց այդ լքուած մօր սիրտը իր միակ մխիթարութիւնը կը գտնէ գործելու իր զաւակը փնտռելով. գիւղական ինքնամփոփում մը կայ գերեզմանին մօտեցած այդ մահաբոյր արկածեալ կնոջ դիմումին մէջ՝ երբ չի յագենար սէ պարեգօտիս լաթէն առնել իր զաւկին կարօտը քանիցս իր աչքերուն և երեսներուն սեղմելով ու քսելով և համբուրելով զայն։

Ուրեմն դեռ հոգեկան մխիթարութիւն կը հայցէ այս արկածեալ ժողովուրդը։ Հետևաբար հարկ է զինք առաջնորդել դէպի աղօթք, դէպի պաղատանք հանդէպ այն երկնքին՝ որ այնքան անգթօրէն հարուածած է զինք։ Եկեղեցին խարխլած է։ Գերեզմանատունը կը հսկէ ուինք և հոն հողին վրայ՝ որ չէ դադրած չարժելէ, և երկնակամարին տակ՝ որ անշարժացեր ու քարացեր է, մեր նախահայրերուն դամբանին վրայ, մայրամուտի և հոգեհանգստեան արարողութիւնները կը կատարենք՝ հայցելով որ «Մտցեն աղօթք իմ Տէր ի առաջ քո և առաքեա ի մեզ Տէր զօգնութիւն ի լեռնէ սրբոյ քումմէ»։ Հայցելով որ եթէ ապրողներու խաղաղութիւնը վրդովուած է, գէթ Աստուած հանգիստ շնորհէ մեռեալներուն։ Ցուցիչ է մանաւանդ այդ արարողութիւնները կատարել Գոճամենեան Մանկի էֆ.ի նոր գերեզմանին շուրջ բոլորուած կարծես ժողովուրդը երախտագիտական պարտք մը կատարած ըլլալ զինք ամենէն աւելի չինող անձնաւորութեան հանդէպ, և երբ նպաստներն ալ կը բաշխուին ամեն բերնէ միևնոյն օրհնեալը կը լսուի անոնց համար որ օգ-

նութիւն փութացուցած են Սպարթայի և Պուրտուրի արկածեալներուն։

Ալ ի՛նչ հարկ վիճակագրական տեղեկութիւններ տալ հոս. Թիւերով ջանալ բացատրել աղէտին ահաւորութիւնը. գըրել թէ քանի անձ փլատակներուն տակ մնացած է կամ վիրաւոր որքա՞ն տուներուն ամբողջովին կործանած է, քանի՞ն անոնցմէ կարելի է վերանորոգել և ինչքա՞նը բնակելի է։ Եկեղեցին աղօթատեղի ըլլալէ դադրած է, աշակերտ և աշակերտուհի փոխանակ դպրոց յաճախելու փողոցները կը թափառին և ամէն մարդ վրաններու տակ կ'ապրի. նոյն իսկ անոնք՝ որոնց տունը մնացած չէ. ահա, այս ամէնը ցոյց կուտան թէ երկրաշարժին սաստկութենէն աւելի հզօր է այն պանական երկիւղը, այն սարսափը՝ որ ջախջախած է ամէն կորով և բարոյական ոյժ և կը շարունակէ դեռ իր տիրապետութեան տակ պահել նոյն իսկ ամենէն յանդուգն և խիզախ հոգիները։

Եւ բոլոր այս վէրքերը դարմանելու համար չա՜տ վաղանցիկ պիտի ըլլան կառավարական և ազգային միջոցներով հասնելիք նպաստները. Ժամանակը և աշխատութիւնը միայն կրնան մոռցնել տալ թէ Սպարթացիին և թէ Պուրտուրցիին ենթարկուած վնասները։ Ազնիւ և գովելի է անշուշտ Օսմ. կառավարութեան այն ձեռնարկը որով կ'ուզէ նոր քաղաքներ, վերջին դրութեամբ շինութիւններ հիմնել երկրաշարժէն հիմնայատակ վայրերուն մէջ. շնորհակալութեան և երախտագիտութեան արժանի է անշուշտ մասնաւորապէս Ջիւաննահայուն օգնութեան ձեռք կարկառելը որով այնքան այրիներ և որբեր ու անկարներ մխիթարուեցան և զերծ մնացին սովոյ վտանգներէ։ Բայց կը կրնամ դարձեալ թէ ասոնք վաղանցիկ են և աղէտեալներն փրկելու, անոնց թշուառութեան առաջքն առնելու և իրական օգնութիւն մը ընելու լաւագոյն միջոցը գործ և հրապարակ պատրաստելն է այս կողմերու գլխաւոր արտադրութիւններուն՝ գորգին և վարդի իւղին։ Անգամ մը որ գործերը դրամին գործածութիւնով և ձեռքերը արիանան քամելու վարդի պատուական հիւթը դժբախտները լոկ ժամանցի համար պիտի պատմեն իրարու երկրաշարժին եղելութիւնները։

Սակայն որովհետև հոս համոզուած են թէ գործ չկայ. հրապարակները կայուն են, երկու տարուան վարդի իւղը կը մնայ անվաճառ և գորգի աշխատաւորները անվճար յուսահատութիւն կը տիրէ։

Ուստի իմ խոնարհ խնդրանքը թէ՛ Օսմ. կառավարութենէն թէ՛ ազգ. Իշխանական ներէ և մանաւանդ Իզմիրի ազնուասիրտ հայ վաճառականներէն այն պիտի ըլլայ որ աշխատին միջոց մը գտնել նախ և առաջ սպառելու ժողովուրդին ձեռք գտնուած պատրաստ ապրանքը։

Մնացեալը դիւրին է.

ՀՐԱՆՏ ՎԱՐԴ.

ՀԱՅԵԼԻԻՆ ՄԷՋ

Վերջապէս յանձն առնելու ենք, ուրիշ ճարճարակ չկայ, մեզի մարդու տեղ չեն դներ, իրաւունք ունի՞ն թէ ոչ չգիտեմ, այդքան խորունկները սուզուիլ չեմ ուզեր տրամադրութիւն ալ չունիմ։

Երկու միջոց կամ երկու ճամբայ կայ մեր առջեւ, կամ մեզի հրամցուած հեռագրալուրերը նոյնութեամբ ճաշակելու ենք, կամ ամենքն միասին դուրս տալու ենք, ընտրութիւն ընելու իրաւունքը չունինք, նախ որ սուղ է ժամանակը եւ անխորժակ պէտք է, ընտրութիւն ընելու համար, երկրորդ՝ թոյլտուութիւն չունինք, նոյն իսկ ճշմարտանման լուրերն մեզի համար պահելու, որովհետեւ օտար հեռագրական գործակալութիւնները անդադրում կ'մնան եւ կ'ըսեն, ահա մեր հրամցուցածն այս է, կուզէք, հրամմեցէք, չէ՞ք ուզեր, համեցէք ձեր ճամբան քալել եւ մեր գլուխը չարդուկել սաղոսկացուցիչ երեմիականներով..։

Հետեւաբար պէտք է ոչ միայն ճաշակել հրամցուածն, այլ նաեւ մարսել, կովու մսին տեղ թող գոմէշի միս ըլլայ, միսը միս է, մարսողութիւնն ալ 3ին տեղ թող 24 ժամ տեւէ ինչ կըլլայ, ներկայ տնտեսական տագնապին մէջ, ասկէ լաւագոյն միջոց կա՞յ, ստէպ չանօթանալու համար...։

Այսպէս ուրեմն պէտք է հաւատանք որ Լոնտոնի Ուէսթմինիսթրի հոյակապ աբբայարանը որ միլիոններ կ'արժէ միայն 150000 անգլիական ոսկւոյ փոխարէն ապահովագրուած է ծէպլիններու ռումբերուն դէմ...։

Ընդունինք թէ անգլիոյ մէջ բնակող 110000 աւստրիացի եւ գերմանացիներ երբեւ պատերազմական գերի արգելափակուած են։

Թէ՛ զօր Ֆրէնչի նաւային փոխադրութեանց խարխուխը Ֆրանսայի արեւմտեան ծովեզրը Գիսքաեան ծոցը փոխադրուած է, չէ՞ որ թշնամի սուզանաւներն հիւսիսային ծովեզերքները գրաւած են ուզուի ըսել, բայց ինչո՞ւ չհամարձակիր հեռագիրը բացէ ի բաց ըսել. մութ կ'մնայ...։

Թէ՛ Ջարին մէկ անթել հեռագիրը բռնուած ըլլալով, Բրզէմիսլի բերդին գրաւումը չէ յաջողած, ռուսական յառաջխաղացութիւն եղած ըլլալով...

Թէ՛ պարսկաստան մէկ միլիոննոց բանակ մը հանելու վրայ է, մինչդեռ կասկածելի է եթէ 1000ը կարող ըլլայ հանելու...։

Թէ՛ Բէլֆորի շուրջ կատաղի եւ արիւնալի ճակատամարտներ կ'մղուին, լաւ, համկցանք, բայց արդիւնքը, լռութիւն։

Թէ՛ ռուսերը մեծ կորուստներ եւ գերիներ ունեցած են։ միւս կողմէ ո՛չ աւստրիացիները ունեցած են, անդին գերմանները անկանոն կ'փախչին, ո՛չ ռուսերն են փախչողները, պրէ՛ պապամ, ո՛վ կուզէ փախչի, ըլլայ ռուս, ֆրանսացի, գերման աւստրիացի, ոչ տաք կ'ըլլէ, ո՛չ պաղ, բայց սա զիրար հակասող, զիրար հերքող լուրերուն վերջը չպիտի՞ գայ...։

Պարզապէս հեռագրական եւրոպական գործակալութիւնները մեր բթին կ'խոսքան, մեր զգուշաւոր չէզոքութիւնը չարաչար կ'գործածեն, մեր բարեացակամ վերաբերումը ամենու հանդէպ զէշ կերպով կ'վարձատրուի։

Իմ մասիս եթէ խոպան արգիլուէին հեռագըրալուրերը, հաւատացէք որ շատ լաւ տպաւորութիւն մը պիտի գործէր մեր վրայ, այս տեսակ արմատական միջոցի մը ձեռնարկելու պարագային, ի՞նչ պէտք է ըլլար, գիտէ՞ք, ամէն օրոշ, վճռական եւ քննուած ու հաստատուած լուր տեղական հեռագրական վարչութեան կողմէ տեղական մամուլին հաղորդել պաշտօնապէս,ահա ամենէ կտրուկ եւ լաւ միջոցը, միանգամ ընդ միշտ փրկուելու համար այս անտեղ եւ հակասական վիճակէն, որ բաց երեւոյթին, երբէք բարեփոխուելու մտադրութիւն ցոյց չտար, օգտուելով Թուրք կառավարութեան բարեացակամ չէզոքութենէն։

ԵՍ

Բաղ. Վերջին Լուրեր

Գերման ընդհ. բանակատեղիէն Պոլսոյ գործակալութեան կը հեռագրեն որ Իզէր ջրանցքին մէջ մղուած ճակատամարտները գերմանացւոց միշտ նպաստաւոր եղած են։

*** «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի զինուորական թղթակիցը իր թերթին կը գրէ որ այս վերջին օրերուն մէջ ուժ սոսկաւոր յարձակումներ տեղի ունեցած են Նոր հասնող գերման զօրախումբերու կողմանէ բայց ամբողջն ալ առանց արդիւնքի անցած են. Հակառակ Ֆրանս. խորտրնկէցներու կրակին, գերման զօրաբաժիններ յաջողեցան հիգչարթի գիշեր անցնիլ Իզէր ջրանցքը և գրաւել պելճ. բազմաթիւ ամրութիւններ։ Հետեւեալ օրը ուրբաթ գերման զօրախումբեր ստիպուած էր քաշուեցան Ֆրանս. զօրախումբերու սաստիկ կրակոր օգնութեանց առջև. Աւելի ուշ Ֆրանս. բազմաթիւ ծանր մարտկոցներ հասան պելճ. հրետանին զօրացնելու համար որ խիստ տկար էր գերման խոշոր թնդանօթներու առջև. Այսպէս ուրբաթ օր հրետանիի մեծ նամարտը տեղի ունեցաւ երկու կողմանց համար հաւասար պայմաններով։ Թիւրնի մօտ Բէրվիչ և Տիքսմուտա աւերակներու վերածուած են ռումբեր և հարուածներով։

*** Բեթրոկրատէ կը հեռագրեն որ պաշտօն. զեկոյցի մը համաձայն, Բեթրոքովի և Ռայօմի յարձակումները մեծ պատերազմի մը հանգամանք առած են 100 քիլոմէթր տարածութեան մը վրայ։ Այս զեկոյցը կ'աւելցնէ թէ Ռուսեր 400 գերի բռնած են Սանի հրոսւ. կողմը։ Նմանապէս կատաղի ճակատամարտներ մը մղուին Ռայօմի և Քօզինիցի միջև գտնուող անտառներուն մէջ։ Ռուսեր կը յառաջանան Նոր Աղեքսանդրիոյ ճամբուն վրայ։ Անոնք գերիներ բռնած ու թնդանօթներ գրաւած են։ Կալիցիոյ մէջ Ռուսեր հակառակ աւստրո-հունգարացւոց յամառ ընդդիմութեանց, Սամպորի հարաւային կողմը յառաջացած են։ Ռուս պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, Աթրիի դաշտն ու սփերը դիակներով ծածկուած են։ Գերմանացիք փորձած են Արեւել. Բրուսիոյ մէջ Ռուսերու դէմ յարձակողականի սկսիլ, բայց անոնց փորձը ձախողած է։

*** Պորտօէ պաշտօնապէս կը ծանուցանեն որ Գերմանացիք Իզէրը անցած են, Տիքսմուտի և Նիւփորթի միջև, բայց դաշնակիցներ կը յառաջանան բազմաթիւ կէտերու վրայ և մասնաւորաբար Իբէրնի հիւսիս-արեւելեան կողմը։ Ֆրանսական ճակատը կորովով կը դիմադրէ։ Գերմանացւոց օրական կորուստները կը շարունակուին։ Միեւնոյն զեկոյցը կ'աւելցնէ թէ Ֆրանսացիք անցնող շաբաթ օր բազմաթիւ գերիներ բռնած և դաշտային թնդանօթներ գրաւած են։

*** Լուր կը հրէի թէ Ռուսիա՝ Պուլկարիոյ վերջնագիր մը պիտի յղէ պահանջելով անկէ անմիջապէս Վիէննայի ու Պոլսոյ հետ դադրեցնել իր բանակցութիւնները։

*** Զար Նիքօլաի Նախկին քարտուղար Մ. Սավինսքի Նիշ հասած է գաղտնի և մասնաւոր պաշտօնով մը։ Սերպ կառավարութիւնը արգիլած է մամուլին խօսիլ այս մասնաւոր պաշտօնին մասին։ Այս արգիլման հետեւանքով, ռուս պատուիրակին պաշտօնը Պելկրատի մէջ չէ հասկցուած։ Միայն գիտցուած է թէ իր կողմէ կատարուած առաջարկները պիտի դրուին, թագաւորին նախագահութեան ներքև, և մասնաւորաբար այս գործին համար գումարուող նախարարաց ժողովին առջև։

*** Պուքրէշէ կը հեռագրեն որ բազմաթիւ ալպանացիք Սերպ սահմանագլուխները անցած են և պաշարած են Նոր Սերպիոյ զանազան նահանգները։ Պուքրէշէ նոր լուրեր կաւելցնեն որ պաշարողներ Տիպրին ու Բրէզրանտը գրաւած են և թալլած են բազմաթիւ արջառներ։

*** Վիէննայէ կը հեռագրեն որ ռուս կառավարութիւնը հրամայած է Պուլկար բոլոր ուսանողներու ռուսական հողէ վտարումը։

*** Բեթրոկրատէ կ'իմացնեն Հաւմի «Թրիպունա»ի որ գերմանք յառաջացած են Վարշաւիոյ նահանգին մէջ. մինչ ռուս զօրախումբեր յանկարծ երեւցած են ամբողջ կողմերէ։ Այս ռուս զօրախումբերու յանկարծ ի յայտ գալուն հետեւանքով մեծ պատերազմ մը տեղի կ'ունենայ Պլոն Բայեկոտի մօտ Վարշաւիայէ 30 քիլոմէթր հեռու։

*** Գերմանացիք իրենց բոլոր ճիգը պիտի թափեն Ֆրանսայի մէջ վերջնական յաղթութիւն մը տանելու, Բոլոնիոյ մէջ կռուող գերման բանակին օգնութիւններ

ցրկել կարենալու համար. հակառակ պարագային ռուսերը պիտի կրնան պաշարել գերման ձախ թեւը։

*** Հոլանտական թերթ մը կը ծանուցանէ որ հաւաստի տեղեկութեանց համաձայն Թիլի և Վերտէօնի միջև ֆրանս. կորուստները 40000 հոգիէ աւելի կը հասնին. պէտք է նաև աւելցնել նոր հրետանիին մեծ կորուստները՝ Ժոֆր սպարապետը պակասները անդերը նոր զօրախումբերով լեցուցած է։

*** «Թրիպունա» Պելճ սպայի մը յայտարարութիւնները կը հրատարակէ որ կ'ըսէ թէ հրամանատարին կողմէ Անվէրսի ողողումը բոլորովին անօգուտ եղած է, գերմանացւոց յառաջացումը կասեցնելու համար ի գործ դրուած ամբողջ փորձերը ի զուր անցած են. ... ամրոց չէ կրցած դիմադրել, 42 սանթիմէթրնոց թնդանօթներուն։

*** Վոլֆ գործակալութիւնը գերման սպայակոյտին պաշտօնական մէկ տեղեկագիրը կը հրատարակէ ապահովելով թէ ֆրանքօ-անկլօ-պելճ բանակները գրաւած են պելճ Նիւբօրթ և Տանիւպ քաղաքներուն մուտքերը։ Միևնոյն տեղեկութեանց համաձայն դաշնակից բանակը կատաղիօրէն կը պաշտպանէ Նիւբօրթն ու Տիքսմիւտը։ Գերման սպայակոյտին տեղեկագիրը կաւելցնէ թէ գերման ծանր հրետանին յարձակած է Նիւբօրթի մօտ շարժման մէջ գտնուող անգլ. տորմիղէ զօրաբաժնին վրայ։ Անգլ. «Բլաուէն» պատերազմ. նաւը ծանրապէս վնասուած է։ Միւս կողմէ «Վոլֆ» գործակալութիւնը կը ծանուցանէ որ գերման բանակը յառաջացած է Անվէրսի հիւսիսային կողմը, ֆրանս. յարձակումը ետ մղելով։ Միևնոյն գործակալութիւնը կ'իմանայ թէ Աւկուսթօվի դէմ գերմաններու յարձակումը, արևելեան ռազմադաշտի վրայ շատ յառաջացած է մինչդեռ Բուլկօրոտի քով տեղի ունեցող պատերազմը կը շարունակուի առանց որևէ արդիւնքի։

*** Օսմ. գործակալութիւնը կը հերքէ այսօր, շրջող այն լուրը որպէս թէ Պուլկարիոյ դեսպան Մ. Թօշէֆ. Բ. Դրան յորդորած ըլլայ Ռուսիոյ հանդէպ փոխել իր քաղաքականութիւնը։

ՄԱՄՈՒԼ

«ԲԷՕՅԼԻՒ» Իսլամն Ու Անգլիա խորագրին ներքև կը գրէ.— Կասկած չկայ որ, այսօր այն պատերազմը որուն հետ Անգլիա անխոհեմութեամբ վարուեցաւ, իրեն համար լինելու և չլինելու հարցն դարձած է։ Ան դարերէ ի վեր կարգ մը երկիրներու և ժողովուրդներու վրայ թողուցած իր բարոյական փառայեղ ազդեցութիւնը այսօր կը խաւարէ բոլորովին։ Անգլիոյ ունեցած աշխարհակալութիւնը ոչ իր բանակէն և ոչ ալ տորմիղէն յառաջ եկած է։ Եւրոպայի մի քանի կղզիներուն վրայ զետեղուած այդ ահագին կասրութիւնը իր ուժը կը պարտի իր գաղթավայրերուն։ Այսքան ցրուած վիճակի մը մէջ Անգլիոյ համար էն խոհեմ կերպն էր իր հպատակ զանազան ժողովուրդներուն հետ սիրով ու սիրաշահութեամբ վարուիլ։

Անգլիա իր տորմիղով կրնայ ծովու ճամբաները գրաւել, սակայն այսքանը չէր բաւեր իրեն համար, այո՛, անոնք կրնան ծովը գրաւել, կղզիներ խուզարկել, սակայն երբեք գերման օթօմօպիլներու նման լեռներ չեն կրնար մագլցիլ։ Բանակն ու տորմիղը մարդ կը պահանջեն, ինչպէս նաև զէնքն ու հրացանը. սակայն երբեք չեն կրնար սրտեր որսալ ու մտքեր գաղափարներ յեղաշրջել։ Նախկին անգլիացիք այսքանը ըմբռնած էին ու ըստ այնմ կը վարուէին։ Նախկին անգլ. մեծ դիւանագէտներ իրենց հպատակներուն հանդէպ գէթ արտաքնապէս անոնց ձև չի փոփոխելու համար ջանք չէին խնայեր։

Հանգուցեալ Վիքթօրիա թագուհիին շրջանը, այս տեսակէտէն խիստ աչքառու է իսկ իր մահուընէն յետոյ Անգլիա խիստ չոր ու քինախնդիր քաղաքականութեան մը հետևեցաւ, գերման մեր ցակցութեան գաղափարին կողքին նաև միացեալ Թուրքիոյ փճացման գաղափարն ալ, և էտուարտ է. թագաւորութենէն վերջ գաղտնիք պահելու պէտքն իսկ անպէտ համարուեցաւ։ Անգլիացիք աշխարհի մէջ գտնուող իսլամները, անբան, անիմաց, անխորհուրդ ու ամէն մարդկային յատկութենէ զուրկ հռչակեցին և այս հռչակումը զիրենք մղեց իսլամներու հանդէպ տարբեր քաղաքականութեան մը հետևելու։

Իրօք իսլամներ թէև դարերու ընթացքին մէջ յետամնաց եղած են միշտ, որով ոչ միայն Անգլիա այլ բոլոր Եւրոպան օգտուեցաւ իսլամներու այս տկար կողմէն. սակայն պէտք չէ բոլորովին անտեսել իսլամ պատմութիւնը։ Եթէ ցարդ այս հսկայ պատմութիւնը անտեսուած չլլար անտարակոյս իսլամներու մէջ արժանիքներ քիչ թէ շատ պիտի նշմարուէին։ Անգլիա իր սեպհական հողերով նոյնիսկ չէ կրցած առևտրական տորմիղ մըն ալ կառավարել։ Իր ամպոտ ու մգլոտած մթնոլորտը իր գաղթավայրերն են որ կը լուսաւորեն։

Տորմիղով միայն հպարտանալ շիտակ ու վայել պարծանք մը չէ, Սուէզն ու Ճիպրալթարը գոցելով մեծ բան մը ըրած ըլլալ կարծել սխալ է բոլորովին, տորմիղին համապատասխան գերման ցէբլիններու և ընդծովեաներու գործունէութիւնները իրական արժանիքներ են։ Սակայն Անգլիացիք եթէ իսլամին հանդէպ մինչև վերջը սիրով վարուէին իրենց տորմիղէն աւելի մեծ ապահովութիւն մը ունեցած կըլլային։ Անոնք այս տեսակէտները, Եգիպտոսի մէջ ֆէթվայութեան խնդիր յարուցանելը, այւինչ մզկիթին փակումը և կարգ մը դէպքեր ամբողջ աշխարհի միտքը պղտորեցին։ Ամենէն ազատախոհ տէրութիւնը Անգլիան էր կ'ըսուէր. բայց հասկցուեցաւ թէ այս ազատախոհութիւնը ուրիշ հիմքերու վրայ շինուած է եղեր։

Աշխարհի իսլամը հատցնել անկարելի է, մէկ կողմէն ճնշուող նիւթ մը միւս կողմէն կը պայթի նմանապէս նաև ժողովուրդներ։ Մենք անկեղծօրէն ու անկեղծութեամբ Անգլիոյ կը յորդորենք որ Եգիպտոսի և Հնդկաստանի մէջ մեր կրօնակիցներուն հանդէպ իր յառաջ մղած քաղաքականութիւնը փոխէ, որովհետև քսաներորդ դարու մէջ ոչ միայն մարդիկ այլ անասուններն անգամ խորամանկ եղած են։ Իսլամներու զգացումը վիրաւորելով ծանրապէս պիտի տուժեն անոնք առանց որ և է օգուտ ունենալու, ամէն անկեղծութիւնը գրի կը տեսնէ։ Ուստի կը յանձնարարենք որ Անգլիա այսպէս ընէ. իր ամենամեծ պէտքը այս է։

Տեղական Լուրեր

ԹՐԻԷՍԹԻ Ասիւրանսիոն ժէնէրալ ընկերութեան հոկտեմբեր ամսուան մէջ ներկայացուած է 360 առաջարկ կեանքի ապահովագրութեան 4,376,494 քուրոն արժողութեամբ, որմէ միայն 353 հատ ապահովագրուած է 3,793,546 քուրոն արժէքով։ 1914 Յունվար 1ին ներկայացուած ապահովագրութեան գումարը կը կազմէր 106,434,804 քուրոն։ Ծանուցուած և վճարուած վնասներու արժէքին նոյն թուականին հասած է 9,472,816 քուրոնի։

ԱՅՏԸՆԻ նահանգի տէֆթէրտարութեան կողմանէ կը ծանուցուի ժողովրդեան թէ անոնք որոնք Հիճազի երկաթուղւոյ տրուած փոխան ծախսերու ու ամսական մէկ զրուշնոց մուրհակներ կը կրեն, ասոնց Նոյ. 20էն վերջ արժէքէ զուրկ հռչակուած ըլլալնուն առթիւ մինչև յունվար ամսոյն վերջը թող դիմեն պետական սնտուկներու, անոնց փոխարժէքը ստանալու համար։

ԿՈՒՍԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Թիւրքաց Քուրպան պայրամը այս ուրբաթ օրուընէ պիտի սկսի։ «Բէօյլիւ» պայրամի առթիւ արգոյ թուրք հասարակութենէ կը խնդրէ ցուրտին ու փուքին և կարգ մը զրկանքներու մէջ ապրող օսմ. բանակը չի մոռնալ ու անոնց ալ կարելի եղածին չափ օգնել վառնելիք դրամներէն փոքր գումարներ յատկացնելով։

ԹԻՐԷԻ մէջ աղի սով կը տիրէ. կըսեն կարգ մը տեղեկատուներ։

ՀԵՌԱԳԻՐ

(Երեկոյեան Թերթերէն Քաղուած)

Կ. ՊՈԼԻՍ. 28 Հոկտ.— Լօնտօնէ կը հեռագրուի որ Անգլիոյ մէջ անհամբեր են ֆրանսական լուրերու մասին։ «Թայմզ»ի զինուորական թղթակիցը կ'ըսէ որ Ֆրանսա մեղադրելի չէ, սա պատճառաւ որ այս պատերազմը հակառակ իր սպասածին կազմակերպուեցաւ։ Ֆրանսա, կըսէ Լօնտօնեան մեծ թերթը, չորս միլիոն զօրք ունի, բայց չէր նախատեսած ամենքն ալ ռազմադաշտ ղրկելու պէտքը։ Անգլիոյ մէջ ևս այս մարդկային զանգուածներուն պիտոյքներն գոհացնել չենք կարող, Գերմանիա ևս ստիպուած է երկրապահներու պիտոյքներն հոգալ նախկին զէնքերով և ռազմամթերքներով։

ՆՈՅՆ.— Հռոմէ կ'ապահովցնեն թէ Բաթարօի ռմբակոծութիւնը կը շարունակուի ցամաքէն և ծովէն։

ՆՈՅՆ.—Պուլկարիոյ Նիշի գործակատարը նոր դիմումներ ըրած է Մ. Բասիչի մօտ Մակեդոնիոյ վիճակին համար։

ՆՈՅՆ.—Կարևոր նախարարական ժողով մը գումարուած է Սօֆիայի մէջ, ուր ներկայ գտնուած է նաև Պօրիս Իշխանը։

ՆՈՅՆ.— Հռոմէ կ'հեռագրեն որ անգլիական դեսպանատունը կ'հերքէ այն լուրը որով հնդկական զօրքեր Աստէն ցամաք հանուած կ'պատրաստուէին ապստամբ Սէյիտ Իտրիսի և Իմամ Եէհեայի հետ միանալ։

ՆՈՅՆ.— Պերլինէ հասած երեկոյան հեռագիրներու տուած տեղեկութեանց համեմատ Հոլանտական եզերքներու վրայ թնդանօթի ձայներ կ'լսուին. կ'կարծուի թէ նոր նաւամարտ մը տեղի ունեցած ըլլայ անգլիական և գերման մարտանաւերու միջև։

ՆՈՅՆ.— «Թրիպունա» կ'տեղեկացնէ թէ գերման յածանաւ մը կրկին ռմբակոծած է Մաթռասը և քարիւղի բազմաթիւ մթերանոցներ աւերած է։

ՆՈՅՆ — Քօբէնհակէ կ'հեռագրեն որ Քիէլի նաւարաններուն մէջ ցարդ շինուած են 30 նոր գերման զրահաւորներ, որոնք պիտի յատկացուին անգլիացւոց Մանշի վրայ փոխադրութիւններն։ Այս լուրը ոչ մէկ կողմէ չէ հաստատած կ'աւելցնէ հեռագրալուրը։ (Ահա ձեզի պոչաւոր սուտ մը ևս. 3 ամսուան մէջ 30 հատ զրահաւոր! որոնցմէ մին Անգլիա 18, իսկ գերմանիա ցարդ 26 ամսէն հազիւ կրնային շինել. Ծ. Խ.)

ՆՈՅՆ.—Պերլինէ կը հեռագրուի որ գերման սպայակոյտը կը ծանուցանէ որ գերման զօրքերը յաղթականօրէն կը յառաջանան Իզէր ջրանցքին մօտ Իբրը Լիլի արևմտեան կողմ կ'իյնայ։ Միևնոյն հեռագիրները կ'աւելցնեն որ ճակատի գծին վրայ կարևոր նոր դէպք մը չէ պատահած։

ՆՈՅՆ.—Վարշաւիոյ հարաւ արևմտեան կողմ ռուսական յարձակումը ետ մղուած է յաջողութեամբ, մինչ ռուսական նոր բանակներ Իվանկօրոտի մօտ կանցնին Վիսթուլը։

ՆՈՅՆ.— «Ութրօ»ի ստացած մասնաւոր տեղեկութեանց համեմատ, Ռուսիոյ դեսպանն Պ. Սավինսքի Նիշ հասած է, Սերպիայէ հողային փոխարինութիւններ ստանալու ի նպաստ Պուլկարիոյ։

ՆՈՅՆ.—Թուրինէ կ'հեռագրեն որ երկրաշարժի խիստ ցնցում մը զգըցած է այս քաղաքը, առանց վնաս պատճառելու։

ՆՈՅՆ.— Պօմպէյէ «Մօրնինկ Բոսթի ստացած լուրերուն համեմատ, Հնդկաստանի առևտրական վիճակը, ահագին անկում մը կրած է. Էմտէն գերման յածանաւին գործողութեանց պատճառաւ, ճամբորդներն բոլորովին դադրեցուցած են իրենց երթևեկը. Հնդկաստանի «Թայմզ»ը ակնարկելով «Էմտէն»ի կ'ըսէ եթէ անոր գործողութիւններն կրնան ազդել Հնդկաստանի ժողովրդոց մտքին վրայ։

ՆՈՅՆ.— «Ն. Ֆ. Բրէսէ» ալպանական խնդրոյն վրայ խօսելով այն կարծիքն ունի որ անկարելի է Իտալիոյ համար՝ Լօնտօնի դաշնագրութեան պայմաններու գործադրութիւնն կիրարկել. ալպանիոյ հարաւային սահմանագլուխներուն նկատմամբ։

ԱԶԴ

Օսմանեան Կայսերական դրամատունը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ վերջին 21/3 օգոստոսէն յետոյ (Թուական Մօրաթօրիօմի առաջին հրովարտակին) իր մօտ թողուած ի տես վճարելի աւանդներն, ընթացիկ հաշուով կամ այլապէս, որ և է տոկոս չեն արտադրեր, բայց, ի փոխարէն յիշեալ աւանդները մօրաթօրիումէ զերծ ըլլալով. անպայման տրամադրելի են աւանդատուններուն համար որոնք ազատօրէն, և ըստ իրենց յարմարութեան կարող են վերցնել անոնց վրայէն ո՛և է գումար։ 3—3

"ԴԱՇԻՆՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 87

ՄԻՇԷԼ ԶԷՎԱՔՕ

ԲԱՐՏԱԵԱՆՆԵՐԸ

ՖԱՈՒՍԹԱ ՊԱՐՏԵԱԼ

ԺԶ.

21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1588

Ֆարնէզ և Գլօտ հեծան դեսպակին մէջ որ իսկոյն ճամբայ ելաւ։ Բայց փոխանակ Ֆաուսթայի պալատին կողմը ուղղուելու՝ ինչպէս կարծած էր կարտինալը, Մօնմարդրի դուռը հասաւ և սկսաւ վեր ելլել դէպի աբբայարան. պարագայ մը՝ որ Ֆարնէզի կասկածները պիտի փարատէր՝ եթէ կարենար կասկած ունենալ։ Մնաց որ ոչ մէկ շքախումբ կընկերանար դեսպակին, բացի այն մարդէն որ դեսպակը կը վարէր և անոր երկու մեծ ու դանդաղ էգ ջորիները կը քշէր։ Ո՛չ ոք կ'երևէր։ Գեղեցիկ առաւօտեան մը հանդարտութիւնն ու լռութիւնը կը տիրէր ամէն կողմ։ Դեսպակը՝ առանց որ և է միջադէպի հասաւ աբբայարան և կանգ առաւ մեծ դրան առջև որուն վրայ խաչ մը կը բարձրանար։ Ֆարնէզ և Գլօտ դեսպակէն իջնելով՝ ուղղուեցան դէպի դուռը

—Ներողութիւն, իշխան, ըսաւ այն ատեն Ֆաուսթայի պատուիրակը, հրաման ունիմ աբբայարան մտցնելու Ն. Գերապատուութիւն կարտինալը, բայց իր հետևորդներէն ոչ ոք։

—Կը լսէ՞ք, վարպետ Գլօտ՝ ըսաւ կարտինալը խուլ ուրախութեամբ մը։

—Լա՛ւ, պատասխանեց նախկին դահիճը համեստութեամբ։ Ձեզի պիտի սպասեմ աս կաղնիին տակ։

Ֆարնէզ աշխուժով հուսանութեան շարժումն մը ըրաւ և անմիջապէս մտաւ աբբայարան որուն դուռը նորէն գոցուեցաւ ծանրութեամբ։ Վանքին մէջ կը տիրէր միևնոյն հանդարտութիւնը և միևնոյն լռութիւնը՝ ինչպէս դուրսը։ Ֆարնէզ՝ զսպուած համբերութեամբ մը կը հետևէր իր առաջնորդին ո՛ր կ'անցնէր շէնքին զանազան մասերէն, և մշակելի հողին մէջ մտնելէ յետոյ՝ շիտակ կ'ուղղուէր դէպի հինօրեայ տաղաւարը,

—Մտէք, իշխան, ըսաւ առաջնորդը։

Ֆարնէզ՝ սարսռուն՝ ճանչցաւ այն տեղը ուր տեսած էր Լէօնօրը։ Դողդղալով հրեց դուռը և ինքզինքը գտաւ տասնհինգի չափ մարդոց առջև որոց ամէնքն ալ կը ճանչնար. կարմիր հագած կարտինալներ կամ մանիշակագգեստ եպիսկոպոսներ, ամէնքն ալ ունէին եղերականօրէն լուրջ դէմքեր։ Ճիշդ այն սոսկալի գիշերուան պէս էին՝ ուր Գլօտին հետ դատապարտած էին զինքը անօթութենէ մեռնելու։ Կիսաշրջանակի ձևով շարուած թիկնաթոռներու վրայ նստած՝ հանդիսական ու մեծվայելուչ ժողով մը կը կազմէին այն հնամենի տաղաւարին մէջ որուն ներքին պատին գամուած էին ահագին Քրիստոս մը որ կը տիրէր այս տեսարանին վրայ։

Ֆարնէզ աչքերովը Ֆաուսթան փնտռեց և չի տեսաւ զայն։ Տարտամ ժպիտով մը՝ որուն մէջ կսկիծ անհանգստութիւն մը նշմարուիլ, շրջան մը ըրաւ ներկայ անձերուն շուրջը. բայց անոնք ահարեկիչ լռութիւն մը կը պահէին և իրենց սևեռուն ակնարկները դատապարտութեան մը պէս իր վրայ կը ծանրանային։

—Սրբազան հայրեր, թոթովեց Ֆարնէզ միևնոյն անձկալից ժպիտով, ես ուրիշ տեսակ ընդունելութեան մը կըսպասէի... և կը զարմանամ որ այսքան խիստ դէմքեր կը գտնեմ...

Այն ատեն անոնց մէկը ոտքի ելաւ և ըսաւ.

—Կարտինալ Ֆարնէզ, խստութիւն չէ որ կը տեսնէք մեր դէմքերուն վրայ, այլ տխրութիւն. և միթէ շատ բնական չէ՞ մեր տխրութիւնը այսպիսի վայրկեանի մը մէջ՝ ուր մեր ամենէն հոյակապ, ամենէն արժանաւոր ու կորովի մէկ կարգակիցը կը բաժնուի մեզմէ առ յաւէտ...

Ֆարնէզ շունչ առաւ... Ո՛չ։ Իր տեսածներուն մէջ ոչինչ կար մահաշուք...

—Հաճեցէք ուրեմն սպասել, շարունակեց ա՛ն որ կը խօսէր. գերյարգելի Ռովէննի կարտինալին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է այն կարգալուծութեան արարողութեան համար որ հոս համախմբած է մեզ...

Ֆարնէզ խոնարհեցաւ. և այս վայրկեանին իսկ տաղաւարին խորէն բացուեցաւ դուռ մը զոր մինչև այն ատեն չէր նշմարած, և Ռովէննի երևցաւ։ Տժգոյն և յուզուած էր. բայց Ֆարնէզ այս տժգունութիւնը վերագրեց պահ մը առաջ իրեն ցոյց տրուած շարժառիթներուն։ Երբ Ռովէննի ներս մտաւ, բոլոր ներկաները ոտքի ելան, յետոյ Քրիստոսի պատկերին կողմը դառնալով՝ ծնրադրեցին, մինչդեռ Ռովէննի աղօթք մը կ'արտասանէր։

Ֆարնէզ ինքն ալ ծնրադրած էր։ Գլուխը հակած՝ անտարակոյս նոյնքան ջերմեռանդօրէն աղօթած էր։ Երբ Ռովէննի իր աղօթքը լմնցուց, Ֆարնէզ ոտք ելաւ և տեսաւ որ Ռովէննի կարտինալէն զատ միւս բոլոր ներկաները կը հեռանային և յամրաքայլ դուրս կ'ելլէին խորը բացուած դուռնէն։

—Ի՞նչ կը նշանակէ այս թոթովեց Ֆարնէզ։ Ո՞ւր է Նորին Սրբազնութիւնը... Անիկա միայն իշխանութիւն ունի...